

4. Барко В. І. Досвід забезпечення психологічного здоров'я поліцейських у зарубіжних країнах // Психологічна допомога особам, які беруть участь в антитерористичній операції: матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 30 берез. 2016 р.): у 2 ч. Ч. 2/редкол.: В. В. Черней, М. В. Костицький, О. І. Кудерміна та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. С. 34–37.

5. Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Юридическая психология: учебник. Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2002. 640 с.

6. Тимченко О. В. Професійний стрес працівників органів внутрішніх справ України (концептуалізація, прогнозування, діагностика та корекція): автореф. дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.06. Харків, 2003. 35 с.

Одержано 25.04.2017

*

УДК 343.98

Станіслав Ігорович Перлін,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРАВОВИХ НОРМ ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

З розвитком науково-технічного прогресу зростають можливості засобів криміналістичної техніки і методів їх застосування у розкритті та розслідуванні злочинів. Слід враховувати, що досягнення науково-технічного прогресу доступні також і кримінальному середовищу.

Як і будь-яка інша людська діяльність, застосування техніко-криміналістичних засобів під час проведення досудового розслідування потребує регулювання і, насамперед, правового.

Як відомо, правові основи будь-якої діяльності являють собою певну сукупність правових приписів. Відповідно застосування техніко-криміналістичних засобів у протидії злочинності в правовій державі обов'язково має бути правомірним, тобто здійснюватись у суворій відповідності до вимог закону.

Правомірність застосування криміналістичної техніки характеризується сукупністю ознак, зокрема: наявністю правових підстав; застосуванням засобів тільки визначеними законом особами; дотримання процесуальної форми і порядку застосування; оформлення результатів відповідно до вимог закону.

До правових підстав використання техніко-криміналістичних засобів можна віднести:

1) нормативно-правові акти (Конституцію України, Кримінальний-процесуальний кодекс України, закони України «Про Національну поліцію», України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Службу безпеки України», укази президента, постанови Кабінету Міністрів, накази МВС та ін.);

2) акти застосування права (процесуальні документи: ухвали слідчого судді, постанови слідчого, протоколи як гласних та і негласних слідчих дій);

3) відомчі службові, аналітичні та інші документи (довідні записки, рапорти, довідки тощо).

Конституція України гарантує кожній людині утвердження і забезпечення її прав і свобод (ст. 3), недоторканність житла (ст. 30), таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31), недоторканість особистого і сімейного життя та збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди (ст. 32) та інші права і свободи, які не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України та законами України.

КПК України є основною частиною кримінального процесуального законодавства України та регламентує випадки, способи та методи а також перелік суб'єктів застосування техніко-криміналістичних засобів.

Аналізуючи норми чинного КПК треба відзначити, що ст. 25 КПК України зобов'язує прокурора, слідчого в межах своєї компетенції розпочати досудове розслідування в кожному випадку безпосереднього виявлення ознак кримінального правопорушення, а також вжити всіх передбачених законом заходів для встановлення події кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила. Як відзначають науковці, для виконання завдань кримінального провадження, забезпечення швидкого, повного, об'єктивного та всебічного розслідування події необхідно використовувати всі передбачені законом засоби, у тому числі технічні.

Діючий КПК України не містить окремої спеціальної норми, яка б чітко визначала правові основи застосування криміналістичної техніки або чіткий перелік техніко-криміналістичних

засобів які використовуються при проведенні досудового розслідування. Аналіз його норм дозволяє зробити висновок про те, що в ньому містяться окремі положення, які:

- регламентують загальні питання використання технічних засобів;
- встановлюють правила використання технічних засобів під час проведення окремих слідчих дій;
- регламентують процесуальне оформлення ходу та результатів застосування технічних засобів під час проведення слідчих дій;
- прямо вказують на необхідність (зобов'язують) використання технічних засобів під час проведення окремих слідчих дій;
- визначають суб'єктів використання техніко-криміналістичних засобів.

До першого блоку можна віднести ст. 107 КПК України «Застосування технічних засобів фіксування кримінального провадження», яка містить загальні положення використання технічних засобів, покладає на особу яка проводить слідчу дію прийняття рішення про застосування технічних засобів, обов'язок використовувати технічні засоби уразі коли це є обов'язковим, а також інші обов'язки стосовно техніко-криміналістичного забезпечення слідчої дії.

До другого блоку доцільно включити ст. 236 КПК України «Виконання ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи», ст. 237 КПК України «Огляд», ст. 239 КПК України «Огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією», ст. 240 КПК України «Слідчий експеримент», ст. 241 КПК України «Освідування особи» тощо.

До третього блоку, на нашу думку, можна віднести такі норми, як ст. 104 КПК України «Протокол», ст. 105 КПК України «Додатки до протоколів», ст. 231 КПК України «Протокол пред'явлення для впізнання», ст. 252 КПК України «Фіксація ходу і результатів негласних слідчих (розшукових) дій».

Такі норми, як ст. 232 КПК України «Проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції під час досудового розслідування», ст. 258 КПК України «Загальні положення про втручання у приватне спілкування», ст. 268 КПК України «Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу», ст. 270

КПК України «Аудіо-, відеоконтроль місця», на нашу думку, прямо вказують на необхідність та обов'язковість використання техніко-криміналістичних засобів під час проведення слідчих дій та є невід'ємною частиною процесуальної фіксації результату такої дії, а у подальшому і доказування у кримінальному провадженні. Крім того повнота, результативність, успішність вказаних слідчих дій безпосередньо залежить від правильного використання необхідних техніко-криміналістичних засобів.

Ст. 39 КПК України «Керівник органу досудового розслідування», ст. 40 КПК України «Слідчий органу досудового розслідування», ст. 69 КПК України «Експерт», ст. 71 КПК України «Спеціаліст» безпосередньо або опосередковано вказують на суб'єктів, які мають право використовувати технічні засоби під час проведення досудового розслідування з метою забезпечення його повноти, об'єктивності, своєчасності, встановлення обставин, що підлягають доказуванню.

Зазначені норми є передумовою застосування технічних засобів у кримінальному судочинстві залежно від особливостей конкретної обстановки місця події або специфіки проведення слідчої (розшукової) дії.

Наведена класифікація не є остаточною, а перелік вказаних законодавчих норм вичерпним, вона потребує подальшої розробки та вдосконалення. Зокрема, детального опрацювання вимагають підзаконні нормативно-правові акти, що стосуються використання техніко-криміналістичних засобів, на предмет їх повноти і достатності, а також суворій відповідності вищевказаним законодавчим положенням, що є перспективним напрямом подальших наукових досліджень.

Одержано 18.04.2017

*

УДК 343.985

Владлен Станіславович Перлін,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ САМОВІЛЬНОГО ПРИСВОЄННЯ